

การประชุมประจำปีเครือข่ายวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ภาคเหนือตอนบน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

18-19 มีนาคม 2553

ณ ห้องประชุม รัตนประสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พะเยา

บทความเผยแพร่

โครงการวิจัยพัฒนาระบบบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม อำเภอแม่ สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Development of Community Waste Managing in Maesarieng District Maehongson Province

เสริมสุข บัวเจริญ^{1*} ปาริชาติ บัวเจริญ^{2**} หัน ชนสุต^{3***}

^{1*2*3*}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา พื้นที่ภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ 50300

E-mail:kagoshi7@gmail.com

Area Base Cooperative Research Program Upper Northern Region (ABC-UN)

1.บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม อำเภอแม่สะเรียงจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงในการจัดการขยะชุมชน สำรวจความต้องการจำเป็นในการจัดการขยะการจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสู่การปฏิบัติในการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม สร้างนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ในการบริหารจัดการขยะเพื่อชุมชน และประเมินผลการมีส่วนร่วมในการนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติในการบริหารจัดการขยะชุมชน ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย เทศบาลตำบลแม่สะเรียง องค์การบริหารส่วนตำบล แม่ยวม องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คง และ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สะเรียง การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม การประชุมปฏิบัติการ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต การบันทึกและแบบประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้

เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ณ แหล่งกำเนิด คิดเป็นค่าร้อยละมากกว่าร้อยละ 90 แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ โครงการและแผนงานภายใต้แผนกลยุทธ์บรรลุตามเป้าหมาย ยกเว้นโครงการจัดตั้งศูนย์รีไซเคิล และธนาคารขยะชุมชนและโครงการก่อสร้างศูนย์

การเรียนรู้และจัดการขยะชุมชนยังไม่แล้วเสร็จเนื่องจากมีบางกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการได้ ส่วนการมีส่วนร่วมในการนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติของการจัดการขยะชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ในการบริหารจัดการขยะเพื่อชุมชนมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดการขยะประกอบด้วย เต้าเผาขยะแห้งชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ถึงทำปุ๋ยหมักแบบเดิมอากาศ เครื่องย่อยขวดแก้วและเศษแก้ว เครื่องย่อยปุ๋ยหมักและเศษใบไม้

และผสมปุ๋ย และสื่อสิ่งพิมพ์โปสเตอร์การคัดแยกขยะ สำหรับการทบทวนแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะ ชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่ต่อเนื่องจึงได้ กำหนดแนวทางการเพิ่มสมรรถภาพในการบริหารจัดการ ขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล ทุกแห่งของอำเภอแม่สะเรียง ได้ 6 สมรรถนะ คือ 1.จัดให้มีแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยระดับเทศบาลตำบล/ระดับองค์การบริหารส่วนตำบล 2. จัดให้มีการดำเนิน กิจกรรมลด คัดแยกและนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ ในรูปแบบ 1 เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล 1รีไซเคิล 3.เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยให้ ครอบคลุมพื้นที่บริการ 4.แก้ไขปัญหาการกำจัดขยะมูล ฝอย โดยการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในลักษณะรวม ศูนย์ 5. ประสิทธิภาพในการกำจัดขยะมูลฝอย 6.เพิ่ม รายได้จากการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การบริหารจัดการขยะ แผน กลยุทธ์

Abstract

The purpose of the study were to study actual condition of community waste managing system of Mae Sariang district, Mae Hong Son Province, to survey the community needs which leads to strategic planning development in community waste managing system, to create the innovation in community waste managing system and evaluate participation action of strategic planning in community waste managing system.

The populations of the study were Mae Sariang community administrative, Mae Kong sub district administrative organization, and Mae Sariang sub district administrative organization. The collections of the data are used by focus group discussion, seminar, questionnaire, interview, observation, documentation and evaluation.

The data analysis is based on qualitative and quantitative which found that 80 percent of people have the understanding about household waste managing system however they do not have an action in waste management

and lack of the understanding about waste administration. Projects and strategic plans achieve objectives except the waste recycle center, waste bank, and waste knowledge center. The result of participation action in strategic planning of community waste managing system is overall high level. For this reason, the innovations of community waste administration are efficient including the incinerator, air compost fertilizer tank , bottle cyler, all purpose crusher and mixing machine and press in waste administration. For the participation of strategic revision in waste managing system, researchers have determined the method to enhance six efficiencies of waste managing system in community administration, every sub district administrative organizations in Mae Sariang: 1. The action of strategic planning in waste managing system in the level of community administration and sub district administrative organizations, 2. The action of waste administration and recycle, 3. Enhance the efficiency of waste transportation service, 4. Waste administration resolution by central administration, 5. the efficiency in waste managing system and 6. Increase the income from waste administration

Key word: Participation, Waste Managing System, Strategic plan

2. บทนำ

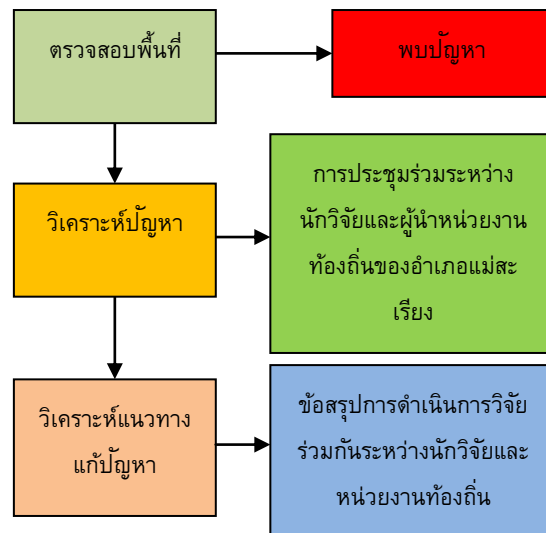
การจัดการขยะยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ปัจจุบัน ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากชุมชนทั่วประเทศมีปริมาณมาก ขึ้นทุกปี ชุมชนอำเภอแม่สะเรียงก็เช่นเดียวกัน อำเภอแม่สะเรียงเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด แม่ฮ่องสอน ระยะทางจากกรุงเทพฯ ถึงอำเภอแม่สะเรียง 760 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณ 90% เป็นภูเขา สลับซับซ้อนและป่าที่บดบังทัศนียภาพของอำเภอแม่สะเรียง เป็นอำเภอชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับ ประเทศเมียนมาร์ทางทิศตะวันตกตลอดแนว ระยะ ประมาณ 166 กิโลเมตร มีแม่น้ำสาละวิน กั้นชายแดน

ระยะทาง 101 กิโลเมตร มีสันเขาขุนแม่สอง เสาหิน ดอยผาตั้งเป็นเส้นกั้นเขตแดนทางบก ส่วนใหญ่เป็นภูเขา สลับซับซ้อน และป่าทึบ ประมาณ 90% พื้นที่ทั้งหมดที่เหลือ 10% เป็นที่ราบ ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณตำบลแม่ยวม ตำบลบ้านกาต และตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง มีแม่น้ำไหลผ่าน จำนวน 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำยวม แม่น้ำแม่สะเรียงและแม่น้ำสาละวิน การกำจัดขยะมูลฝอยในอำเภอแม่สะเรียงส่วนใหญ่ยังใช้ไม่ถูกวิธีที่ โดยวิธีเทกองและเผาทิ้งแบบไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขอนามัยกับผู้คนที่ย้ายอยู่ในบริเวณใกล้เคียง เช่น ปัญหาของกลิ่น ปัญหาแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงต่างๆ ที่เป็นพาหะนำเชื้อโรค นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน ปริมาณขยะชุมชนที่เกิดขึ้นประมาณวันละ 2-3 ตัน นั้นปรากฏว่าการดำเนินการเก็บขน และกำจัดขยะมูลฝอยดังกล่าว ยังไม่มีประสิทธิภาพดีเท่าที่ควร การเจริญเติบโตของชุมชนที่ขยายออกอย่างรวดเร็วเช่น จำนวนประชากร การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการบริโภคของชุมชน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่นำพานักท่องเที่ยวเข้าสู่อำเภอ แม่สะเรียง สิ่งที่มาและหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นเดียวกับเมืองอื่นๆคือ ปัญหาขยะของชุมชนที่ได้เริ่มทวีความรุนแรงขึ้นเป็นอันดับ ปริมาณขยะมูลฝอยของเทศบาลอำเภอแม่สะเรียงทั้ง 4 ชุมชนมีประมาณ 2-3 ตันต่อวันและจะมีเพิ่มมากขึ้นในช่วงฤดูการท่องเที่ยวประชาชนยังไม่ตระหนักถึง ปัญหาของขยะโดยยังทิ้งของเสียอันตรายไปกับขยะทั่วไปรวมทั้งโยนขวดหรือบรรจุภัณฑ์ที่บรรจุสารพิษอันตรายลงตามสถานที่สาธารณะ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

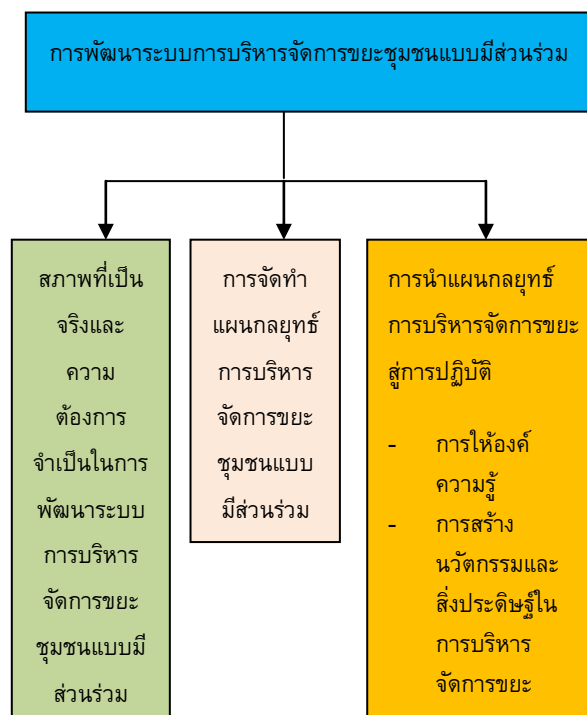
3.วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม อำเภอ แม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร และ พื้นที่ โดยทำหนังสือขอตกลงความร่วมมือ กับหน่วยงานของอำเภอแม่สะเรียงโดยมีขั้นตอนในการวิจัย คือ การวางแผนการวิจัย กำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

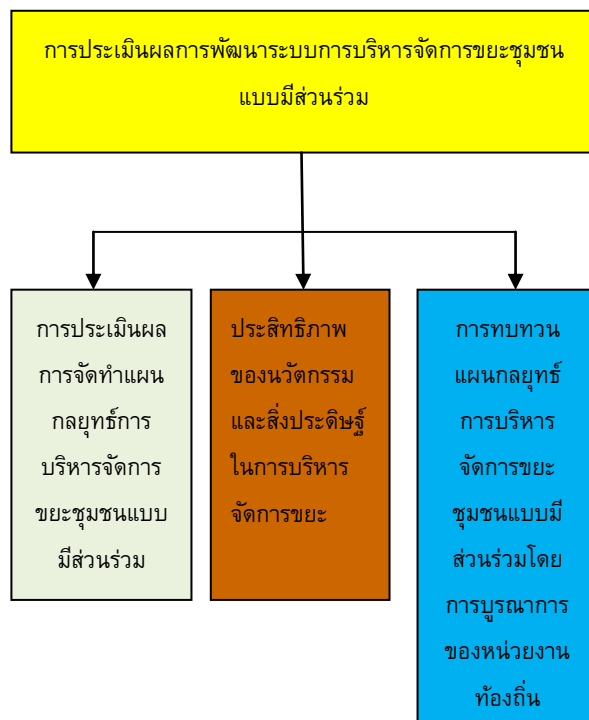
1.ขั้นเตรียมการ

ขั้นตอนงาน

ขั้นการติดตามและประเมินผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในขั้นเตรียมการและการจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมจำนวน 20 คน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการนำแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะสู่การปฏิบัติ

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการประเมินผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึก การสนทนากลุ่ม เพื่อเตรียมการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะ

2. แบบสรุปผล โครงการจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม
3. แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม
4. แบบประเมินการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม
5. แบบประเมินประสิทธิภาพของนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ในการบริหารจัดการขยะ
6. แบบประเมินการบริหารจัดการขยะชุมชนนำร่อง
7. แบบสรุปผลการทบทวนแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยการบูรณาการของหน่วยงานท้องถิ่น
8. แบบสัมภาษณ์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้มีการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินกิจกรรมการสนทนากลุ่ม จำนวน / สัมภาษณ์ที่เป็นจริงและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม / ประชุมจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม / การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม/สร้างนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ในการบริหารจัดการขยะ/การบริหารจัดการขยะชุมชนนำร่อง/การทบทวนแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยการบูรณาการของหน่วยงาน คณะผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึก แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การบันทึกผลการประชุมกลุ่มย่อย โดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Technique) เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยการจำแนกข้อมูลที่รวบรวมได้ จัดเป็นหมวดหมู่ตามกรอบการศึกษา แล้วทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งเป็นการบรรยายผลสะท้อนกลับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ข้อเสนอแนะการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม

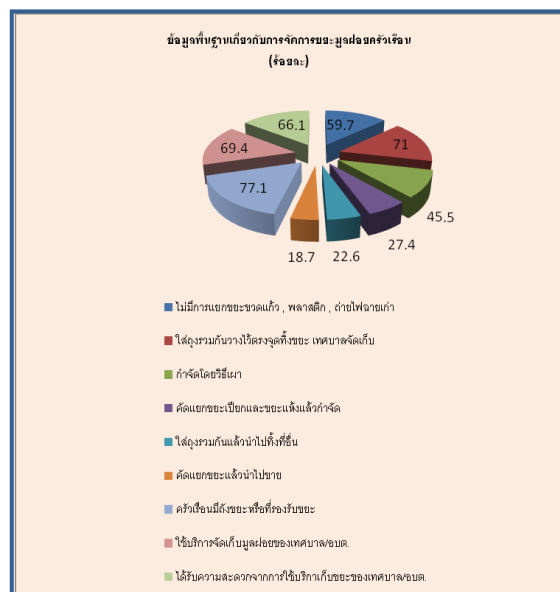

รูปที่1 การประชุมร่วมระหว่าง อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล ชุมชน และนักวิจัย ณ ห้องประชุม หน่วยส่งเสริมชาวเขา บ้านแม่เหาะ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากการประชุม ปลัดเทศบาลตำบลแม่สะเรียง ได้รายงานวิกฤติขยะของอำเภอแม่สะเรียงให้นายอำเภอทราบ นายอำเภอได้ให้ทุกภาคส่วนที่เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็นในการแก้ปัญหาในภาพรวมของอำเภอแม่สะเรียง ที่ประชุมได้สรุปประเด็นการบริหารจัดการขยะชุมชนอำเภอแม่สะเรียง จะต้องมีความร่วมมือกันระหว่างเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยขอให้นักวิจัยเป็นที่ปรึกษาในการสำรวจ และการวิจัยเชิงพัฒนา ตลอดจนให้คำแนะนำในการสร้างกระบวนการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม ของอำเภอแม่สะเรียง โดยใช้คำขวัญ “แม่สะเรียงสวยด้วยมือเรา”

ตอนที่ 2 ผลการศึกษสภาพที่เป็นจริง และสำรวจความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการขยะชุมชน

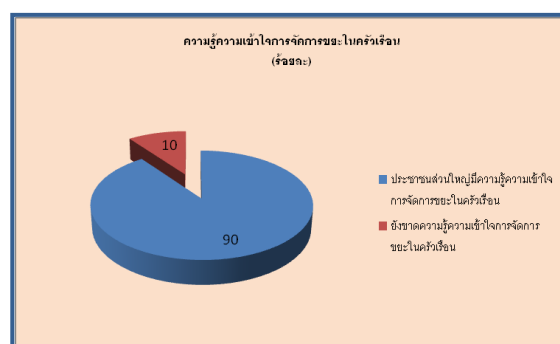
ข้อมูลพื้นฐานของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน

รูปที่2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของประชาชนเกี่ยวกับการจัดขยะมูลฝอยครัวเรือน

ข้อมูลพื้นฐานของประชาชนด้านความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ณ แหล่งกำเนิดของประชาชน

รูปที่3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าประชาชนแม่สะเรียงความรู้ความเข้าใจการจัดการขยะในครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ90

สภาพปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในครัวเรือน อำเภอแม่สะเรียง พบว่า ปัญหาจากเทศบาล ประชาชนและชุมชนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และประชาชนตอบคำถามความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยพบว่ามีส่วนที่ตอบคำถามยังไม่ถูกต้อง สำหรับทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่เห็นด้วย กับการจัดการขยะ การปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชน อำเภอแม่สะเรียง พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการทิ้งลงถังขยะที่เทศบาลจัดไว้ให้ การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะในชุมชนโดยการทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง การแยกขยะที่สามารถนำไปขายได้แล้วนำกลับไปขายให้ร้านรับซื้อของเก่าหรือรถรับซื้อของเก่าตามบ้าน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม

การจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมของอำเภอแม่สะเรียง ดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participating Action Research : PAR) เป็นวงจรการนำเสนอประกอบด้วยการวางแผนการปฏิบัติและสังเกต และสะท้อนการปฏิบัติรวม 3 วงจร โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การระดมสมอง (Brain storming) และกระบวนการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)

รูปที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม

จากผลการทำSWOTในวงจรแรกได้ข้อสรุปและจัดทำแผนกลยุทธ์ 3 ด้าน ประกอบด้วยกลยุทธ์ 1) การลดปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนด้วยกระบวนการต่างๆ 2) เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยขนาดใหญ่ และ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย

ในวงจรที่2คณะผู้วิจัยและสมาชิกในที่ประชุมดำเนินการทบทวนวิสัยทัศน์และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมของอำเภอแม่สะเรียงได้ข้อสรุปกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมของอำเภอแม่สะเรียง ได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ : “ แม่สะเรียงสวยด้วยมือเรา”

ประเด็นยุทธศาสตร์ 1 การลดปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนด้วยกระบวนการต่างๆ

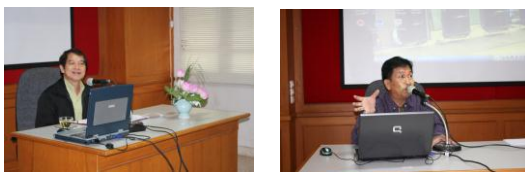
ประเด็นยุทธศาสตร์ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยขนาดใหญ่

ประเด็นยุทธศาสตร์ 3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย

วงจรที่ 3 ผู้วิจัยเสนอให้ องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำโครงการประชุมวิสัยทัศน์ร่วม (Share Vision) แผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมให้แก่ประชาชนในแต่ละเขตพื้นที่ จากการสังเกตผู้เข้าร่วมประชุมวิสัยทัศน์ร่วม (Share Vision) พบว่าประชาชนในแต่ละพื้นที่ มีความสนใจเข้าร่วมฟังอภิปรายและแสดงความคิดเห็นแผนกลยุทธ์ในแต่ละประเด็น และได้ดำเนินการจัดทำ “แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอำเภอแม่สะเรียง”

ตอนที่ 4 การนำแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่การปฏิบัติคณะผู้วิจัยนายอำเภอแม่สะเรียง เทศมนตรีเทศบาลตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและตัวแทนชุมชน ร่วมประชุมปรึกษาหารือเพื่อนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติโดยการมีส่วนร่วม

ร่วมของทุกภาคส่วนของอำเภอแม่สะเรียง และได้กำหนด
ผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการ/กิจกรรม

(ก)

(ข)

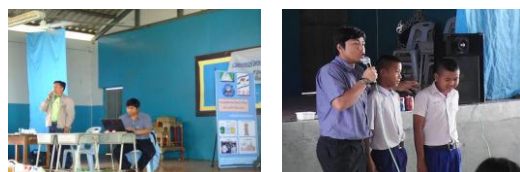
(ค)

(ง)

รูปที่ 5 ท่านประธาน นายอำเภอแม่สะเรียง วิทยากร ใน
พิธีการอบรมณรงค์และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจกับ
กระบวนการแยกขยะชุมชน ให้กับผู้นำชุมชนของ
เทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล ณ ห้องประชุม

เทศบาลตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง ณ เทศบาล
ตำบลแม่สะเรียง

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

รูปที่ 6 ผู้ช่วยนักวิจัยทำหน้าที่วิทยากรบรรยายและจัด
กิจกรรม โครงการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีและส่งเสริมการ
คัดแยกขยะกับชุมชนอย่างมีส่วนร่วมให้กับนักเรียน
โรงเรียนอนุบาลโป่งใน เทศบาลตำบลแม่สะเรียง

(ก)

(ก)

(ข)

(ข)

(ค)

(ค)

(ง)

(ง)

รูปที่ 7 นักวิจัยและ ผู้ช่วยนักวิจัย บรรยาย และ สาธิตการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนนาร่องโป่งใน เขตเทศบาลตำบลแม่สะเรียง

รูปที่ 8 นักวิจัยและ ผู้ช่วยนักวิจัย บรรยาย และ สาธิตการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนนาร่องบ้านทุ่งพร้าว องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สะเรียง

การสร้างนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ สื่อสิ่งพิมพ์
และโปสเตอร์ในการจัดการขยะชุมชน

การสร้างนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์สื่อสิ่งพิมพ์และ
โปสเตอร์ในการจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม
อำเภอแม่สะเรียงประกอบไปด้วย

รูปที่ 11 ถังทำปุ๋ยหมักจากเศษขยะเปียกเติมอากาศ
ขนาด 60 ลิตร สามารถผลิตปุ๋ยหมักโดยใช้เวลา 15 – 30
วัน

รูปที่ 12 เตาเผาขยะแห้งชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ขนาด 400 ลิตร เป็นเตาที่ทำจากถังน้ำมัน ขนาด 200 ลิตร
กันเปิดให้อากาศไหลเข้าผ่านไส้เตาที่สร้างให้เป็นโครงให้
อากาศไหลเข้าตรงกลางกันเตาเพื่อการเผาไหม้ที่สมบูรณ์
สามารถเผาเศษขยะแห้งประเภทกิ่งไม้ กระดาษ ใบไม้
พลาสติกที่ใช้งานไม่ได้

รูปที่ 13 เครื่องย่อยปุ๋ยหมักและเศษใบไม้และผสมปุ๋ย
ขนาด 100 ลิตร สามารถย่อยผสม ปุ๋ยหมักและเศษใบไม้ได้
ในอัตราความเร็ว 300 ลิตร ต่อ ชั่วโมง

รูปที่ 14 เครื่องย่อยแก้ว ขนาด 50 ลิตร สามารถย่อย
ผสมขวดแก้วได้ในอัตราความเร็ว 100 ลิตร ต่อ ชั่วโมง

รูปที่ 15 โปสเตอร์ที่ออกแบบให้เห็นกระบวนการแยก
ขยะ ในครัวเรือน และ ชนิดของพลาสติกที่ รีไซเคิลได้
นำไปใช้เป็นแบบตัวอย่างให้หน่วยงานท้องถิ่นนำไปขยาย
ผล

สรุปผลการวิจัย

สถานภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ภาพรวมสถานการณ์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สะเรียง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่อวม และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ววม ในอดีตประสบปัญหาหลายด้าน กล่าวคือ ปัญหาปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นเกินกว่าความสามารถของเทศบาลจะจัดการได้ ปัญหาการจัดเก็บขยะมูลฝอย ปัญหาบ่อขยะเต็ม ปัญหาการร้องเรียนของชุมชนรอบๆ บ่อทิ้งขยะ ปัญหาการต่อต้านของชุมชนที่อยู่ในเขตที่จะสร้างบ่อขยะแห่งใหม่ และเกิดการเผชิญหน้าต่อต้าน จนเข้าขั้นวิกฤติ การดำเนินการกับปัญหามูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สะเรียง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่อวม และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ววม ได้นำวิกฤติของปัญหามาจัดการให้เป็นโอกาสโดยใช้วิธีการจัดการเชิงกลยุทธ์ สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในการแก้ปัญหา โดยไม่ได้เน้นการเพิ่มปริมาณคน งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ แต่ใช้วิธีการจัดการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Administration) เป็นหลักสามารถพัฒนาจนประสบความสำเร็จและลดปริมาณขยะมูลฝอยได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการที่เทศบาลตำบลแม่สะเรียง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สะเรียง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่อวม และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ววม ประสบปัญหาในเรื่องของการจัดการขยะดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า แท้ที่จริงแล้วปัญหาเกิดจาก ประการแรก คือ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย คิดว่าเป็นหน้าที่ของเทศบาลจะต้องทำให้กับประชาชน ประการที่สอง เกิดจากประชาชนไม่มีความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรทำให้ขยะมูลฝอยมีปริมาณมากขึ้น ประการที่สาม ได้แก่ประชาชนไม่มีการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการไม่อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ในครัวเรือน ประการสุดท้าย ระบบการบริหารจัดการแบบราชการ

ข้อเสนอแนะ

จากภารกิจด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะขยะมูลฝอยมากขึ้น ความซับซ้อนมากขึ้น มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากขึ้น ในขณะที่เทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล มีเงื่อนไขและข้อจำกัดในการบริหารงานทั้งในเรื่องคน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ดังนั้นเทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล จึงจำเป็นต้องปรับตัวเองให้พร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวให้ชัดเจนเป็นระบบและเท่าทันโดยใช้กระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์มาใช้ เพราะการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์จะบอกถึงวิสัยทัศน์ ซึ่งคือจุดจุดหมายการพัฒนาที่ชัดเจน มีการกำหนดพันธกิจเส้นทางเดินสู่จุดหมายอย่างเป็นขั้นตอนมีระบบมีการบูรณาการทรัพยากรบริการได้อย่างลงตัว เกิดประโยชน์สูงสุด มีการกำหนดแนวทางการปรับปรุงองค์กรให้พร้อมที่จะเดินทางสู่จุดหมาย มีการกำหนดวิธีการดำเนินงานที่ถูกต้องและมุ่งสู่จุดหมายให้ทันเวลา

บรรณานุกรม

- [1] กรมควบคุมมลพิษ, 2547, การกำจัดขยะมูลฝอยแบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล, กรุงเทพฯ.
- [2] กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2537, ความรู้สิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- [3] กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2544, คู่มือหน่วยงานท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย, กรุงเทพมหานคร:กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- [4] กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2530, การพึ่งตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาของชนบท, กรุงเทพฯ : สภาคาทอริกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- [5] เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2526, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, กรุงเทพมหานคร : ตักศิลาการพิมพ์.

- [6] ชรัส รุ่งเรืองศิลป์, 2537, การจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธีการฝังกลบ, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- [7] ชัชวาลย์ ยุทธชัยยางกุล และ สมศักดิ์ พิทักษานุรักษ์ , 2548, การกำจัดขยะด้วยวิธีไฮเดรลิก เพื่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม, วารสารสุขภาพประชาชนภาคอีสาน.
- [8] ชัยสิทธิ์ เณลิมมีประเสริฐ, 2542, สถิติเพื่อนักบริหาร, กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 5.
- [9] ชูชีพ ศิริ, 2549, การจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่, การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [10] จิรภูมิ เสนาคำ, 2546, รูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนและการจัดสวัสดิการในชุมชนประมงขนาดเล็ก, กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- [11] ดวงเด่น ศรีบุรี, 2547, การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ การเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [12] ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, 2527, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและ วัฒนธรรมไทย, กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [13] ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, 2529, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, กรุงเทพฯ:ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [14] ทวีวงศ์ ศรีบุรี, 2538, “แนวทางการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย” วารสารวิจัยสภาวะแวดล้อม ปีที่ 17 เล่มที่ 2 หน้า 11-33
- [15] ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539, การวางแผนกลยุทธ์, กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดีด จำกัด.
- [16] ทองหล่อ เดชไทย, 2544, ภาวะผู้นำ เพื่อการบริหารคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ, กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- [17] ธงชัย สันติวงศ์, 2537, การวางแผนกลยุทธ์, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- [18] ธงชัย สันติวงศ์, 2537, องค์การและการบริหาร การศึกษาการจัดการแผนใหม่, กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช, พิมพ์ครั้งที่ 9.
- [19] ธนพร พนาคุปต์, 2538, พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนที่อาศัย ในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [20] ธนาพร ประสิทธิ์ราพันธุ์, 2544, การจัดการขยะชุมชน: กรณีบ้านดงมอนกระทิง เทศบาลนครลำปาง, การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อมบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [21] นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2527, กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน, กรุงเทพฯ: ตัดติโสภาคการพิมพ์.
- [22] บวร มูลสระคู, 2549, ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนแบบมีส่วนร่วมองค์การบริหารส่วนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี, ปรินญาณิพนธ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

[23] บุญชม ศรีสะอาด, 2543, การวิจัยเบื้องต้น, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุวิทย์สาส์น.

[24] ปกรณ์ ปรียากร, 2542, การวางแผนกลยุทธ์แนวคิดและแนวทางเชิงประยุกต์, กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

[25] ประชุม รอดประเสริฐ, 2539, การบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 4.

[26] ประสาน ตั้งสิขบุตร, 2538, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม,การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

[27] ปรัชญา เวสารวัธ, 2528, การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท, กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

[28] ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2540, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

[29] พชรวรรณ ศรีวัลย์, 2543, พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนในชนบทจังหวัดนครนายก, วิทยานิพนธ์รศ.ม. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

[30] พัฒนา มูลพฤกษ์, 2539, อนามัยสิ่งแวดล้อม (Environmental Health), กรุงเทพฯ: หจก.เอ็น.เอส.แอล.พรินติ้ง.

[31] พันธศักดิ์ พลสารมัย, 2540, การพัฒนากระบวนการบริหารงานสถาบันอุดมศึกษาตามแนวคิดการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ : กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,วิทยานิพนธ์(ค.ด.)จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[32] ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์, 2531, การมีส่วนร่วมของประชาชน, วารสารพัฒนาชุมชน. 27 (2) : 24-30

[33] มาโนช เกียรติสุวรรณ, 2544, การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี,ปริญญาโทบริหารศึกษาวิชาพัฒนสังคม คณะพัฒนสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

[34] มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, 2546, สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มติชนรายวัน,วันที่ 25 มิถุนายน 2546.

[35] ลิขิต ชีวเวทิน, 2527, การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท, กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

[36] วรณภา วิถีธนานนท์, 2545, การศึกษาเชิงเศรษฐศาสตร์ในการส่งเสริมให้มีการแยกประเภทขยะ มูลฝอยก่อนนำทิ้งในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์สาขาเศรษฐศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

[37] วรวรรณ นาสมโภชน, 2550, การจัดการขยะมูลฝอยภายในครัวเรือน: กรณีศึกษาตำบลโป่งงามอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- [38] วสันต์ เฮอร์ตัน, 2537, มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมการหมุนเวียนพลาสติกกลับมาใช้ใหม่, วิทยานิพนธ์ (น.ม.) ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [39] วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์, 2542, การบริหารแผนงานเชิงกลยุทธ์ในหน่วยงานภาครัฐบาล, ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [40] วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2534, การบริหารการพัฒนาชนบทเปรียบเทียบ : การบริหารการพัฒนาชนบทตามแนวทางแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ความจำเป็นพื้นฐาน และโครงการอีสานเขียว, กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- [41] ศักดิ์สิทธิ์ แยมศรี, 2543, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดการขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี, วิทยานิพนธ์ สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [42] ศุภชัย ไชยลังกา, 2545, การศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [43] สมชาย ปัญญากาญจน์, 2544, ความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติในการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา, วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [44] สมยศ นาวิการ, 2538, การบริหารเชิงกลยุทธ์, กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.
- [45] สมสมาน อาษารัฐ, 2548, การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลธาตุทอง อำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา สำนักงานประสานงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- [46] เสน่ห์ แสงเงิน, 2541, การสร้างและทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการจัดการของเสียในชุมชนชนบท สำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน : กรณีศึกษา จังหวัดสุโขทัย, วิทยานิพนธ์ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [47] อนันต์ เกตุวงศ์, 2543, หลักและเทคนิคการวางแผน, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 8.
- [48] อัมพร นิมิตรภาคภูมิ, 2550, การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- [49] Certo, Samuel C., and Peter, J Pual. Strategic Management : concept and Applications. New York : McGraw-Hill, 1991.